

Kwaliteit van zorg met inzet van dieren

Leidende principes

Aanleiding voor dit document is de actuele maatschappelijke aandacht voor kwaliteit en professionaliteit van jeugdzorg, specifiek op zorgboerderijen en in het bijzonder voor zorgboerderijen die werken met inzet van dieren in de zorg.

SZZ staat voor kwaliteit en professionaliteit op de bij haar aangesloten zorgboerderijen en geeft hiermee expliciet aan hoe hier, samen met de SZZ zorgboerderijen, vorm aan wordt gegeven in de dagelijkse zorg voor cliënten.

Alle zorgboerderijen van SZZ zijn gekwalificeerd (opleidingsniveau medewerkers) en gecertificeerd (getoetst kwaliteitsmanagementsysteem) voor de ZIN-zorg die zij leveren aan hun cliënten vanuit WMO, Jeugdzorg of WLZ.

Dieren zijn op de zorgboerderij veelal als omgevingsfactor een onderdeel van de groene omgeving waar de zorg wordt geboden. Hierbij voldoet de omgeving aan erkende eisen aan veiligheid en dierenwelzijn.

Daarnaast onderschrijft SZZ de meerwaarde van inzet van dieren als expliciet hulpmiddel bij de begeleiding of behandeling in de zorg. Op de zorgboerderijen van SZZ die dieren inzetten als expliciet hulpmiddel, gaat het hierbij vooral over inzet van paarden. SZZ gaat daarbij uit van de volgende principes:

Doelen van zorg

Paarden worden doelgericht en weloverwogen als middel ingezet bij begeleiding en behandeling van cliënten. En alleen dan wanneer dit een meerwaarde heeft voor het werken aan de doelen van de cliënt. Voortgang van de interventie¹ wordt gemeten en opgenomen in zorgplan en evaluatie van cliënten.

Waarde voor cliënt

Paarden worden ingezet als middel in de zorg voor cliënten, o.a. op grond van bij het werken met dieren aangetoonde fysiologische en mentale effecten (zie bijlage 1.1).

Opleiding zorgverlener

Zorgverleners die paarden inzetten als middel in de zorg voor cliënten zijn, naast hun zorgopleiding, tevens opgeleid voor het werken met paarden (zie bijlage 1.2).

Veiligheidseisen

Zorgboerderijen die paarden inzetten als middel in de zorg werken volgens erkende veiligheidseisen en richtlijnen voor dierenwelzijn (zie bijlage 1.3).

Bijdragen aan innovatie, opleiding en onderzoek

Zorgboerderijen van SZZ dragen bij aan innovatie van, opleiding in en onderzoek naar effectieve inzet van dieren in de zorg (zie bijlage 1.4).

Toetsing en verantwoording

Zowel in de toelatingseisen voor zorgboerderijen die zich aan willen sluiten bij SZZ, als in voortgangsmonitoring van bestaande SZZ zorgboerderijen, als in aanbod van deskundigheidsbevordering van bij SZZ aangesloten zorgboerderijen, zijn bovenstaande principes leidend.

¹ Dier-ondersteunde interventie/Animal Assisted Intervention (AAI) is een paraplu term om interventies te beschrijven waarbij diverse diersoorten worden ingezet in de zorg, onderwijs, coaching en therapie ten behoeve van het welzijn van mensen. De toepassing en wijze van aanbieden van AAI -dienstverlening verschilt sterk, afhankelijk van het doel van de interventie, de professionele identiteit van de betrokken aanbieder en de setting waarin gewerkt wordt.

Bijlage 1.1

Diverse onderzoeken beschrijven de positieve effecten van Animal Assisted Intervention.

Voorbeelden hiervan zijn:

- Lopend 3-jarig onderzoek van Universiteit Utrecht (faculteit diergeneeskunde) en de Militaire Geestelijke Gezondheidszorg (MGGZ) van Defensie, 2021 *Horsepower, inzet van paarden bij hulp aan veteranen met posttraumatische stressstoornis*.
- Géza Kovács, Annemiek van Dijke, Inge Noback, Marie-José Enders-Slegers, Faculty of Psychology, Open University, The Netherlands 2021 *Integrated Equine-Assisted Short Term Psychodynamic Psychotherapy (EASTPP) equals regular STPP and outperforms in overcoming core problems of patients with personality problems: interpersonal sensitivity and self esteem*
- Madeline Roamniuk, Justine Evans, Chloe Kidd, 2018 *Evaluation of an equine-assisted therapy program for veterans who identify as 'wounded, injured or ill' and their partners*
- Naste, T.M., Price, M., Karol, J., Martin, L., Murphy, K., Miguel, J., Spinazzola, J, 2017 *Equine Facilitated Therapy for Complex Trauma (EFT-CT)*
- Chandler, 2005 en 2012 *Animal assisted therapy in counseling*
- Fine, 2004 en 2010 *Handbook on Animal-Assisted Therapy: Theoretical Foundations and Guidelines for Practice*
- Freidmann, E.T. (2000). *Companion animals and human health: Physical and cardiovascular in luences. In Podberscek, A.L., Paul, E.S. & Serpell, J.A. (Eds.), Companion animals and us: Exploring the 36 relationships between people and pets (pp. 125-142). Cambridge: Cambridge University Press.*

Bijlage 1.2

Aanvullend gevolgd opleidingen voor het professioneel kunnen werken met paarden als hulpmiddel in de zorg zijn bijvoorbeeld:

- Opleiding in Equine Assisted Coach of Equine Assisted Therapeut van educatief centrum de Keulseweg
- VIP (vakinterventie met Paarden ten behoeve van de executieve functies) van pedagogisch centrum d'n Hoef
- Anders Leren met paarden van academie ALMP

En/of door KNHS (Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie) erkende instructeursopleidingen die voorwaarde zijn om als zorgverlener verzekerd te zijn voor het werken met paarden:

- ORUN niveau 3*
- Equus Universalis*
- Human and Horse Academy*
- NCSAH (De Neo-Classical School for the Art of Horsemanship)
- LAKB** (Limburgse Academie voor Kundig leiderschap en Biomechanica)
- TAKT Academy (vanaf level 4)
- Dressuur Natuurlijk* (online)
- Paard Centraal
- Centered Riding
- Emiel Voest Academy
- Gelukkige Ruiter Academie*
- Manege en Ruiterbond
- Aeres
- VIT IJslandse paarden
- De Paardenbasis*

*inclusief een module paardengedrag en -psychologie

Bijlage 1.3

Voorbeelden van erkende veiligheidseisen en richtlijnen voor dierenwelzijn die worden toegepast op zorgboerderijen zijn:

- Branche specifieke Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E)
- Veiligheidscertificaat van Stichting Veilige Paardensport
- 10 ISES trainingsrichtlijnen voor mens en paard
- Registratie in het AAI kwaliteitsregister (AKR)

Bijlage 1.4

Voorbeelden van onderzoek en innovatie:

- SZZ blijft zich informeren over lopende onderzoeken en resultaten betreft inzet van dieren in de zorg. Onder meer Rijksuniversiteit Groningen zet zich in voor onderzoek op dit onderwerp en Aeres Hogeschool Dronten heeft in 2021 een nieuw lectoraat geïnstalleerd in samenwerking met Animal Assisted Interventions in Zorg, Onderzoek en Onderwijs (AAIZOO), Open Universiteit en Stichting Sam. Het lectoraat richt zich op de menskant van de mens-dier relatie in sectoren waarin dieren een belangrijke rol spelen voor de mens.
- Anita Blonk, van bij SZZ aangesloten zorgboerderij 'de Gagelhoeve' (Mill) neemt deel aan het lopende onderzoek van ZonMW. Pegasus: Equine-assisted Therapy for therapy-resistant adolescents with autism spectrum disorders, a multiple baseline ABA-study.
- Hansje Welten, van bij SZZ aangesloten 'pedagogisch centrum d'n Hoef' (Lierop) biedt de door SKJ goedgekeurde post-HBO opleiding 'Vaktraining interventie met het paard'.
- Paulien Rutgers, van bij SZZ aangesloten zorgboerderij 'Klimop' (Etten-Leur) schreef het boek 'Help mijn juf is een paard' waarin met wetenschappelijk onderbouwde theorie en veel praktijkvoorbeelden uiteen wordt gezet hoe het paard een rol kan spelen in het versterken van executieve functies door middel van ervaringsleren.

De leidende principes in kwaliteit van zorg met inzet van dieren zijn tot stand gekomen in samenwerking met:

Anita Blonk, Orthopedagogisch centrum voor Ervarend Leren de Gagelhoeve

Eefke Bastianen, Zorgonderneming EQuiMio

Esther Klijn, Zorgboerderij Equus en Ego

Hansje Welten, Pedagogisch Centrum d'n Hoef

Rian Pierik, Activiteitenplek de Heerevelden

Paulien Rutgers, A.A.I. centrum de Klimop

Oktober 2021

